

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ PhDr. J. K.**, bývajúceho v B. a **2/ Mgr. E. K.**, bývajúcej v B., zastúpených JUDr. J. F., advokátom v B., proti odporkyniam **1/ A. C.**, bývajúcej v N. a **2/ D. N.**, bývajúcej v K., **o zaplatenie 9.421.389,- Sk s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 9 C 205/2006, o dovolaní navrhovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 24. apríla 2008 sp. zn. 8 Co 124/2007, takto

rozhodol:

Zrušuje sa rozsudok Krajského súdu v Nitre z 24. apríla 2008 sp. zn. 8 Co 124/2007 a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Komárno rozsudkom z 2. apríla 2008, č.k. 9 C 205/2006-99 návrh navrhovateľov o zaplatenie 9.421.389,- Sk s príslušenstvom titulom zmluvnej pokuty ako nedôvodný zamietol a odporkyniam náhradu trov nepriznal. Dospel k záveru, že dojednaná zmluvná pokuta vo výške 1 % kúpnej ceny za každý deň omeškania, t.j. 365 % kúpnej ceny ročne, je v rozpore so zásadou zakotvenou v § 3 O.z. Dojednaná výška zmluvnej pokuty, hoci nie je zákonom výslovne limitovaná, nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi a nesmie sa priečiť zákonu.

Na odvolanie navrhovateľov Krajský súd v Nitre rozsudkom z 24. apríla 2008 č.k. 8 Co 124/2007-128 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. O trovách konania rozhodol samostatným rozhodnutím – uznesením z 9. mája 2008, č.k. 8 Co 124/2007-134 tak, že odporkyniam náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože súd prvého stupňa úplne zistil skutkový stav vo veci, vec správne právne posúdil. Napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil, hoci

z iných právnych dôvodov. Svoje rozhodnutie oprel o ustanovenie § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 544 ods. 1 a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Poukázal najmä na to, že platnosť písomne urobeného právneho úkonu si vyžaduje podpis konajúceho. Nedodržanie požiadavky písomnej formy pre dojednanie zmluvnej pokuty, ktoré zakladá jeho absolútnu neplatnosť, odvolací súd vyvodil z toho, že z obsahu plnomocenstva, ktoré odporkyne udelili Z. C. na uzatvorenie kúpnych zmlúv z 19. februára 2003 medzi žalovanými a J. J. a z 19. februára 2003 medzi žalovanými a R. Z., nevyplýva oprávnenie dojednať v mene odporkyň zmluvnú pokutu podľa § 544 O.z. Keďže dojednanie zmluvnej pokuty podľa § 544 ods. 2 O.z. musí mať písomnú formu, a teda musí byť podpísané účastníkmi tohto právneho úkonu, je potom celé dojednanie o zmluvnej pokute (celý bod 5.6 oboch kúpnych zmlúv) absolútne neplatné, na čo súd musí prihliadať z úradnej moci. Súd dojednanú výšku zmluvnej pokuty a podmienky jej nároku ďalej neskúmal.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podali navrhovatelia dovolanie a žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Potvrdením rozsudku súdu prvého stupňa na základe iného dôvodu, než ktorý navrhovateľ uviedol vo svojom návrhu a ktorým sa ani súd prvého stupňa a ani odvolací súd nezaoberal, boli naplnené dôvody na podanie dovolania, ako aj daná prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku. Iným vecným odôvodnením svojho rozsudku odvolací súd odňal navrhovateľom možnosť vyjadriť sa k dôvodom právne významným pre rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom tento dôvod sa dovedy v konaní neobjavil. Podľa názoru dovolateľov odvolací súd navyše vec nesprávne právne posúdil [§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.], keď nevzal do úvahy ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, § 33 ods. 1 Občianskeho zákonníka a neprihliadol na neskôr zakotvenú možnosť moderácie výšky zmluvnej pokuty v § 545a Občianskeho zákonníka s účinnosťou od 1. januára 2008 (zákon č. 568/2007 Z.z.).

Odporkyne sa k podanému dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) skúmal, či podané dovolanie spĺňa náležitosti ustanovené v § 240 a § 241 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a či je daná jeho prípustnosť podľa § 237, § 238 Občianskeho súdneho poriadku.

Zistil, že súd prvého stupňa nesprávne vyznačil právoplatnosť rozsudku odvolacieho súdu na 1. júla 2008, vychádzajúc z dátumu, kedy ho právny zástupca vyzdvihol na pošte. Zásielka obsahujúca rozsudok adresovaná do jeho rúk však bola 19. júna 2008 uložená na pošte, a teda v zmysle § 47 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 14. októbra 2008 sa považovala za doručení 22. júna 2008. Keďže právny zástupca odporkyň zásielku s rozsudkom prevzal 23. júna 2008 a ide o rozhodnutie, proti ktorému nie je prípustné odvolanie, už týmto dňom nadobudol napadnutý rozsudok Krajského súdu v Nitre právoplatnosť. Navrhovatelia sa pri podávaní dovolania riadili dňom vyznačenej právoplatnosti a toto doručili súdu 1. augusta 2008 (§ 42 ods. 1 O.s.p.).

Nesprávne vyznačenie právoplatnosti rozhodnutia však nemôže byť na ujmu spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.). Nemožno preto odmietnuť ako oneskorene podané dovolania, ktoré bolo podané po uplynutí jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia, ale v jednomesačnej lehote od vyznačeného dňa právoplatnosti príslušným súdom. Z nesprávneho vyznačenia právoplatnosti treba vyvodiť rovnaký dôsledok, aký zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku per analogiam. Má sa teda za to, že dovolanie bolo podané včas.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a že ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku možno dovolanie odôvodniť len tým, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 (písm. a/), konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (písm. b/), alebo že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (písm. c/). Dovolací súd dôvody dovolania posudzuje podľa obsahu tohto opravného prostriedku, nielen podľa toho, ako ich dovolateľ označil. Rozsahom a dôvodmi, s výnimkou vád podľa § 237 Občianskeho súdneho poriadku, uvedenými v dovolaní je súd pri preskúmvaní napadnutého rozhodnutia viazaný.

Dovolatelia vo svojom dovolaní výslovne poukázali na pochybenie odvolacieho súdu zakladajúce vady konania a rozhodnutia v zmysle § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom) a § 241 ods. 2 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci).

Podľa § 1 Občianskeho súdneho poriadku občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Podľa § 123 Občianskeho súdneho poriadku účastníci majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali.

Súdy sú pri svojom rozhodovaní viazané len žalobným návrhom, pričom k svojmu záveru môže dospieť aj na základe dôvodov a skutočností, ktoré neboli obsiahnuté v žalobe a ani neskôr účastníkom tvrdené, ak ich inak z dokazovania zistil. Súd však musí za každých okolností dbať na zabezpečenie spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania, najmä na to, aby neboli porušené ich procesné práva priznané Občianskym súdnym poriadkom. Účastník konania má právo vyjadrovať sa ku skutočnostiam vynesným v konaní, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie alebo na potvrdenie vlastných tvrdení, ako aj vyjadrovať sa k právnym dôsledkom z týchto skutočností vyplývajúcich. Tieto práva má účastník nielen v konaní na súde prvého stupňa, ale aj v odvolacom konaní o to viac, že súdne konanie sa posudzuje v zmysle zásady jeho jednotnosti a v tomto štádiu môžu byť zhojené nedostatky prvostupňového konania.

Tým, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa z iného právneho dôvodu, vychádzajúc zo skutočností, ktoré v celom konaní neboli prednesené a žiaden z konajúcich súdov sa nimi nezaoberal, nemali navrhovatelia dôvod sa ku nim vyjadrovať, ani inak zaujať

postoj. Až z rozsudku odvolacieho súdu sa dozvedeli, že tento súd vyvodil svoj právny záver zo skutočností v konaní neprednesených a súdmi nehodnotených, pričom v tomto štádiu konania už nemali možnosť zaujať ku nim stanovisko, navrhnúť dôkazy na ich spochybenie alebo sa vyjadriť k ich právnej relevantnosti k predmetu konania. Odvolací súd takto poprel práva účastníkov konania realizovať svoje procesné práva a prakticky narušil princíp dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania, kedy účastníkom konania odňal možnosť prieskumu správnosti týchto zistení súdu v riadnom konaní. Odvolací súd týmto postupom odňal navrhovateľom možnosť konať pred súdom, čím bol naplnený titul prípustnosti dovolania a zároveň dovolací dôvod v zmysle § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku. Keďže táto vada konania je samostatným dovolacím dôvodom, dovolací súd sa nezaoberal ďalšími uplatnenými dovolacími dôvodmi, pretože toto by bolo predčasné a mali by sa nimi zaoberať sudy v riadnom konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z uvedených dôvodov dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v zmysle § 243b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. augusta 2009

JUDr. Martin Vladič, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: